

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

17.3.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö 7.3.2022 (VN/6683/2022)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto ehdotuksesta kalastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n muuttamiseksi

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyynnön aineistoon: Muistio valtioneuvoston asetuksesta kalastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n muuttamisesta; siian verkkokalastuksen säätely. SVK lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

TAUSTAA

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa kalastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 § muuttamisesta liittyen siian verkkokalastuksen säätelyyn merialueella. Muutoksella nostettaisiin siian verkkokalastuksessa käytettävää yleistä solmuväliä nykyisestä 43 millimetristä 45 millimetriin mukaan lukien Merenkurkun alue, jossa saa nykyään käyttää solmuväliltään 40 millimetrin verkkoja. Asetus on tarpeellisen siirtymäkauden jälkeen tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 alusta alkaen.

Ministeriön mukaan siian verkkokalastuksessa käytettävän yleisen solmuvälien nostaminen on keskeinen käytettävissä oleva keino, jolla voidaan pyrkiä parantamaan vaellussiikakantojen tilaa. Lisäksi tarvitaan muita kohdennettuja toimia, joilla voidaan pyrkiä vähentämään hylkeiden aiheuttamaa ja siikaan kohdistuvaa saalistusta.

Luonnonvarakeskus on lausuntopyynnön muistion perusteluissa esittänyt arvionsa siikakannoista ja kalastuksesta. Luken syksyllä 2021 tekemien keskeisimpien havaintojen mukaan merialueen vaellussiika on edelleen uhanalainen ja merialueen siikasaalis koostu pääosin sukukypsymättömistä yksilöistä. Merenkurkun siian pyynnin poikkeavalle 40 mm solmuvälille ei ole perusteita. Lisäksi todetaan hylkeiden aiheuttavan siiankalastukselle vahinkoa ja predaatiota siikakantoihin. Vuonna 2013 toteutetun solmuvälisäätelyn tavoitteet jokiin kudulle nousevien siikakantojen vahvistumisesta ja saalissiikojen keskikoon kasvamisesta ovat toteutuneet vain osittain.

Luken arvioissa todetaan Merenkurkun solmuvälisäätelystä seuraavaa. ”Merenkurkun alueella siian pyynti on sallittu 40 mm solmuvälillä. Poikkeuksen tarkoituksena on sallia paikallisten, nopeakasvuisen merikutuisten siikakantojen pyynti. Uusien merkintätietojen perusteella Merenkurkun alueen nopeakasvuiset merikutuiset siikakannat, kuten Maalahden siikakanta, käyttäytyvät ja kasvavat vaellussiian tavoin. Poikkeukselle ei siten ole juurikaan perusteita näiden kantojen osalta.”

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN KANTA

Luontaisesti lisääntyvä anadrominen merialueen vaellussiika on luokiteltu vuoden 2019 lajien uhanalaisuusarvioinnissa erittäin uhanalaiseksi (EN). Suomen luontaisista merialueen vaellussiikakannoista vahvin on Tornionjoen vaellussiika. Vaellussiikojen luontainen poikastuotanto painottuu muutoinkin hyvin vahvasti Pohjanlahden pohjoisiin osiin laskeviin jokiin. Tornionjoen vaellussiika tarvitsee erityistä suojelua. Tornionjoen vaellussiika tekee pitkiä 500–700 kilometrin syönnösvaelluksia merelle ulottuen aina Perämereltä Ahvenanmerelle saakka. Merivaelluksen aikana Tornionjoen siikakantaan kohdistuu liian voimakasta kalastusta verkoilla ja rysillä. Kutuvaelluksellaan takaisin Tornionjokeen pääsee vain muutama prosentti potentiaalisista kutukaloista. Kaikkiin vaellussiikakantoihin kohdistuu merikalastuksen taholta lisääntymisylikalastusta ja kasvun ylikalastusta. Näistä johtuen luontainen lisääntyminen on potentiaaliin verrattuna hyvin vähäistä (uhanalaisuus) ja kalastuksen saaliiksi liian pienikokoisina päätyvät siiat tuottavat kilomääräisesti ja taloudellisesti huonosti verrattuna nykyistä suurempien verkon solmuvälien käyttöön.

Ministeriön tarkoittama siian verkkokalastuksen yleinen solmuväli 45 mm säätelee merikalastuksessa pääosin verkkoihin päätyvien vaellussiikojen kokoa. Hitaampikasvuisten pohjoisen merialueen karisiikojen kalastukseen jäisi asetukseen voimaan pienemmät verkkojen sallitut solmuvälit, jotka mahdollistaisivat edelleen karisiin hyödyntämisen kalastuksessa sen tärkeimmillä pyyntialueilla.

Voimassa oleva kalastuslaki (379/2015) edellyttää kalavarojen käytön ja hoidon järjestämistä parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen. Kalojen luontainen elinkierto tulee turvata ja kalastuksen tulee perustua kestävään käyttöön. *KL 1§: Tämän lain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu.*

Luonnonvarakeskuksen uusimmat geneettiset siikatutkimukset ovat tuottaneet merkittävää tietoa vaellussiikakantojen vaelluksista ja päätyemisestä kalastuksen saaliiksi eri osissa Pohjanlahtea ja Ahvenanmerta. Pohjanlahden siikakantojen vaelluserot ja ikäluokkien kokoerot (LUKE 2020) [-julkaisun](#) mukaan pohjoiset vaellussiiat viettävät useita vuosia syönnösvaelluksellaan eteläisellä Pohjanlahdella ja päätyvät siellä suurelta osin kalastuksen saaliiksi ennen sukukypsyyden saavuttamista. Tornionjoen vaellussiikoihin kohdistuvan merikalastuksen kokonaissaaliista tammi-kesäkuun aikana saadaan Merenkurkusta ja Selkämereltä noin 55 % ja heinä-joulukuussa noin 40 %. Merenkurkussa Tornionjoen kannan siikasaalista yli puolet päätyy saaliiksi ennen sukukypsyyden saavuttamista ja Selkämerellä lähes koko saalis koostuu sukukypsymättömistä sioista. Kemi-Oulu-alueelta peräisin olevista vaellussiioista tammi-kesäkuun aikana noin 90 % ja heinä-joulukuun aikana noin 76 % päätyy kalastuksen saaliiksi Merenkurkussa ja Selkämerellä. Pääosin istutuksista peräisin olevista Kemi-Oulu-alueen vaellussiioista merkittävä osa päätyy saaliiksi ennen sukukypsyyden saavuttamista. Merenkurkussa pyydettyjen siikojen kokonaissaaliista on syönnösvaelluksen aikana noin 50 % Tornionjoen vaellussiikaa ja noin 40 % Kemi-Oulu alueen vaellussiikaa. Perämereltä pyydettyssä siikasaaliissa vastaavaa ongelmaa sukukypsymättömien vaellussiikojen runsaasta esiintymisessä saaliissa ei ollut.

Merenkurkun muuta merialuetta pienempi verkon alin sallittu solmuväli häivyttää siiankalastuksen säätelyn vaikutukset erityistä suojelua tarvitsevan Tornionjoen vaellussiian ja muidenkin Perämeren vaellussiikakantojen osalta. Vaellussiian pituus- ja ikäjakauma Pohjanlahden saaliissa 1981–2017 sekä 2013 alkaneen verkkokalastussäätelyn vaikutus siikakantoihin (LUKE 2020) [-julkaisun](#) mukaan: ”Merenkurkussa sallittu, muuta Pohjanlahtea pienempi silmäkoko (40 mm) ja rannikon tehokas siiankalastus todennäköisesti vaikuttavat Perämeren kutupopulaatioiden kokojakaumaan ja siihen, että solmuvälisäätelystä huolimatta siiankalastuksen säätelyn vaikutus ei näy Perämeren kutupopulaatioissa tai merisaaliissa.” Julkaisun mukaan 2013 alkaneen solmuvälisäätelyn vaikutuksesta saaliissiikojen koko on kuitenkin kasvanut eteläisellä Pohjanlahdella, johon tässä tutkimuksessa laskettiin kuuluvaksi Merenkurkku ja Selkämeri.

SVK:n mukaan nykyinen kalastusasetuksessa (1360/2015) säädetty yleinen 40 mm solmuväli Merenkurkun alueelle siian verkkokalastukseen on nykyisen tutkimustiedon valossa perusteeton. Jo

ennen viimeisintä lakiuudistusta kalastusasetuksen muutoksella vuonna 2013 voimaan tullut poikkeava säädös perustui Merenkurkun kaupallisen kalastuksen edustajien väitteeseen alueen siikasaaliin olevan pääosin alueen omien siikakantojen yksilöitä. Tämä väite on tieteellisesti osoitettu vääräksi ja Merenkurkun siiankalastuksen yleinen verkkojen solmuvälisäätely pitää yhdenmukaistaa muun merialueen kanssa. Pohjoisempaa ja eteläisempää merialuetta pienempi solmuväli 40 mm on muodostanut pullonkaulan vaellussiikojen vaellukselle ja kasvulle.

Perämeren eteläosaan karisiikojen tärkeimmille pyyntialueille (Uusikaarlepyy-Lohtaja välille) jäisi ehdotuksen mukaan edelleen voimaan alueen karisiian kalastukseen asetukseen määritelty solmuväli 30–35 mm ja pohjoisemmalle Perämerelle 27–30 mm.

Luonnonvarakeskuksen Kalavarojen käyttö ja hoito B (2019) [-julkaisun](#) mukaan vuoden 2015 kalastusasetuksessa verkkokalastukseen merellä säädetty solmuvälit eivät mahdollista ainakaan vaellussiian osalta ”Vähintään yhden kutukerran periaatteen” toteutumista. Julkaisun mukaan kalastuksen ohjauksen päätöksenteossa on otettava huomioon myös sivusaaliit. Erityisesti rannikkoalueella siian verkkopyynti vaikuttaa äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen eloonjäntymismahdollisuuksiin.

SVK:n mukaan kalastuslain säädösten ja hengen mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarve siian verkkokalastuksen solmuvälisäätelyn muutoksiin on kiistaton. Siikakantojen ja populaatioiden monimuotoisuus asettaa haasteita kalastuksen ohjaamiselle kalastuslain tavoitteiden saavuttamiseksi. Populaatiot poikkeavat toisistaan useiden vaellus-, lisääntymis- ja kasvutekijöiden osalta. Yleisen solmuvälin nostaminen 45 millimetriin siiankalastuksessa edistää kiistatta kaikkien merivaelteisten luontaisten vaellussiikakantojen kasvumahdollisuuksia lisääntymiskokoon, tervehdyttää kutupopulaatioiden rakennetta ja pitkällä aikavälillä myös parantaa siiankalastuksen kannattavuutta. Verkon solmuvälin kasvattaminen 40 millimetristä 45 millimetriin vaikuttaa myös saalissiikojen koon kasvuun, jolla on positiivinen vaikutus saaliin kilohintaan.

Ministeriön ehdotuksen perusteluissa on esitetty arvio hylkeiden vaikutuksista asetuksen muutoksella saavutettavaan hyötyyn, jonka mukaan: *”Kalastuskuolevuuden pienentämisen vaikutukset siikakantaan arvioidaan jäävän rajallisiksi, koska hylkeen aiheuttama luonnollinen kuolevuus pysyy jatkossakin korkealla tasolla. Siiankalastuksen säätelyllä ei nykyisellä hyljepredaatiolla siten todennäköisesti tulla saavuttamaan lisäystä siikasaaliin määrään ja arvoon. Verkon alimman solmuvälin nostaminen vaikuttaa kuitenkin pääsääntöisesti myönteisesti kalakantoihin. Jokiin ja jokisuihin pääsevien kutukalojen määrä voi suurentua ja niiden keskikoko kasvaa.”*

SVK ei yhdy arvioon hyljepredaation vaikutuksista, eli siikasaaliin määrän ja arvon lisäyksen nollautumiseen verkkojen solmuvälin noston yhteydessä. Vuonna 2013 asetusmuutoksella toteutetun pienimuotoisen solmuvälien noston vaikutuksesta eteläisen Pohjanlahden siikasaaliiden yksilökoot kasvoivat huolimatta hyljekantojen kasvusta. SVK tiedostaa hylkeiden aiheuttamat moniongelmaiset haitat kalastukselle ja moninkertaistuneen hyljekannan mukana huomattavasti kasvaneen predation. Huolimatta runsaista hyljekannoista esitetyllä verkkojen solmuvälien säätelyn muutoksella on todennäköisesti myönteisiä vaikutuksia siikasaaliin määrään ja arvoon, sekä mittavien siikaistutusten tuloksellisuuden paranemiseen. Tärkeimpänä muutoksena uhanalaisten vaellussiikakantojen kutukannat ja yksilöiden keskikoko kasvavat.

SVK:n näkemyksen mukaan ministeriön ehdotus sisältää tutkittuun tietoon perustuvia muutostarpeita vaellussiian verkkokalastuksen solmuvälien kasvattamiseksi merialueella ja on kannatettava. Siian verkkokalastuksen yleisen solmuvälin nostamisella merialueella vähintään 45 millimetriin on positiivisia pitkäaikaisia vaikutuksia vaellussiikakantojen kehitykseen ja sitä kautta myös siiankalastukseen koko merialueella. SVK:n mielestä vaellussiian kasvupotentiaalin ja luontaisten siikakantojen hoidon näkökulmasta yleinen solmuväli voisi olla vielä suurempi, esimerkiksi vähintään 50 millimetriä. Tällöin:

- Suurempi osa vaellussiioista saavuttaa sukukypsyyden ennen verkkojen saaliiksi päätymistään.
- Kutuun osallistuvien naaraiden koko kasvaa ja kutupopulaatioiden rakenne tervehtyy. Suuremmat naaraat tuottavat enemmän ja elinvoimaisempia jälkeläisiä.
- Tornionjoen vaellussiian ja muiden luontaisten vaellussiikakantojen luontainen lisääntyminen voimistuu.

- Luontaiselle lisääntymiselle tärkeä ”Vähintään yhden kutukerran periaate” toteutuu aiempaa paremmin.
- Verkkokalastuksen valikoiva ja kutupopulaatioille negatiivinen vaikutus nopeimmin kasvavien yksilöiden ja naaraiden saaliiksi joutumisen osalta ennen kutemista vähenee.
- Anadromisen meren vaellussiian uhanalaisuusluokitus voi laskea.
- Vaellussiian kalastuksen saaliin yksilökoon ja kokonaissaaliin mahdollinen kasvu parantaa kalastuksen kannattavuutta. Kilohinta nousee saalissiikojen painon nousun myötä.
- Asetuksen voimaansaattamisen siirtymäaika mahdollistaa kalastajien siikaverkkojen uusimisen ennen vuoden 2023 kalastuskautta.
- Siian ja ahvenen verkkokalastuksen eriytyminen selkeyttää kalastuksen ohjaamista ja -valvontaa.
- Alamittaisina verkkokalastuksen sivusaaliiksi päätyvien uhanalaisten meritaimenten määrä pienenee. Valtakunnalliseksi kalavarojen hoitosuunnitelmaksi (joiden tehtävänä on varmistaa kalavarojen kestävä käytön ja hoidon toteutuminen) vahvistetussa lohi- ja meritaimenstrategiassa on todettu, että: Suurin osa meritaimensaaliista saadaan sivusaaliina muiden lajien, lähinnä siian, kuhan ja ahvenen verkkopyynnissä tiheäsilmäisillä (solmuväliltään ≤ 45 mm) verkoilla.
- Massiivisten siikaistutusten tuottavuus paranee.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Petter Nissén (valmistelija)
kalatalousasiantuntija

Olli Saari
toiminnanjohtaja